

บทที่ 3

การกระทำตามหน้าที่ในทรรศนะของรอสและคานท์

บทที่แล้วเราได้พิจารณาความคิดทางจริยศาสตร์ของรอสที่มีต่อสุขนิยมและประโยชน์นิยมไปแล้ว ซึ่งรอสได้อาศัยหน้าที่โดยตรงเป็นเครื่องมือในการแสดงความคิดเห็นพ้องกับประโยชน์นิยม ส่วนหน้าที่ที่รอสยอมรับว่าคล้อยตามกับหลักการโดยอ้อม คือหน้าที่โดยอ้อมซึ่งรอสยกตัวอย่างของการปรับปรุงตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าความคิดโดยรวมของรอสเท่าที่ผ่านมาเป็นการแสดงถึงการ ยอมรับว่าสิ่งที่ถูกต้องและควรกระทำนั้นนอกจากจะเกิดจากการทำตามกฎหมายศีลธรรมแล้ว (หน้าที่โดยตรง) คนเรายังมีหน้าที่ที่จะแสวงหาสิ่งที่ดีให้กับตนเองด้วย แต่ก็เพียงพอเพื่อ "ช่วย" ในการที่เราจะปฏิบัติกิจกรรมทางศีลธรรมต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้นเท่านั้น ซึ่งก็เห็นว่าความคิดของรอสไม่ได้ปฏิเสธประโยชน์นิยมเสียทีเดียว แต่ก็ไม่ใช่ออมรับทั้งหมด เพราะรอสยังคงให้ความสำคัญแก่การทำหน้าที่โดยตรงมากกว่า ซึ่งก็เป็นลักษณะเช่นเดียวกับคานท์ แต่รอสแตกต่างจากคานท์ตรงที่รอสยังมีความคิดส่วนหนึ่งคล้อยตามหลักสุขนิยม แต่คานท์กลับปฏิเสธเสียโดยสิ้นเชิง คานท์ยกย่องแต่การกระทำที่เกิดจากกฎหมายศีลธรรมที่มีลักษณะตายตัวสูงสุดไม่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ต่าง ๆ ว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ซึ่งรอสเห็นว่าไม่ถูกต้องนัก เพราะคนเรานอกจากจะเป็นสัตว์มีเหตุผลแล้ว ยังประกอบไปด้วยเลือดเนื้อและอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ อีกด้วย ฉะนั้น การกระทำของเราจะต้องเกิดจากเหตุปัจจัยที่ประกอบขึ้นเป็นมนุษย์เช่นนี้ นั่นคือส่วนหนึ่งของหน้าที่ต้องเป็นเรื่องของเหตุผล แต่อีกส่วนหนึ่งจะต้องอิงอาศัยอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเราจะศึกษากันในรายละเอียดต่อไป

1. การทำตามหน้าที่ในทรรศนะของคานท์

ในทางจริยศาสตร์ความคิดของคานท์มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า "จริยศาสตร์หน้าที่"

(Duty Ethics) คำนท์บอกว่าเราสามารถสร้างกฎทางศีลธรรมที่สูงสุดขึ้นมาได้โดยอาศัยเพียงเหตุผลเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องอาศัยการทดลองทางประสบการณ์หรือเห็นประสบการณ์แต่อย่างใด คือเราอาศัยหลักเหตุผลเช่นเดียวกับที่เราเข้าใจความคิดทางคานตรรกวิทยา หรือการที่เราสามารถเข้าใจว่า 2 บวก 2 เท่ากับ 4 หรือ ไม่มีวงกลมใดที่เป็นเหลี่ยม และหรือสามเหลี่ยมทุกรูปต้องมี 3 ด้าน เป็นต้น ความจริงสูงสุดคานศีลธรรมก็ควรมีลักษณะเช่นเดียวกัน คือไม่มีการขัดแย้งกับตัวเอง เช่นประโยคที่ว่า "วงกลมคือรูปเหลี่ยม" อีกประการหนึ่งก็คือความจริงทางศีลธรรมของคานท์จะต้องมีลักษณะตายตัว (Absolute) และเป็นสากล (Universal) คือสามารถที่จะนำไปใช้ตัดสินเรื่องราวความผิดถูกของการกระทำใด ๆ ทั่วทุกกรณีโดยไม่มียกเว้น ไม่ว่าจะเป็นสิ่งบางสิ่งหรือส่วนมากก็ตาม ซึ่งจะต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับประโยคที่ว่า "สามเหลี่ยมทุกรูปมี 3 ด้าน" กล่าวคือคานท์เห็นว่าความจริงทางศีลธรรม เช่น นิค ชอบ ชั่ว ดี นั้นจะต้องมีลักษณะตายตัว คือถ้าสิ่งหนึ่งหรือการกระทำหนึ่ง ดี มันจะต้อง ดี อยู่เสมอ โดยไม่เลือกว่าสิ่งหรือการกระทำนั้นเกิดขึ้นกับใคร ที่ไหน เมื่อไร เช่น "การพูดความสัตย์" หรือการช่วยชีวิตมนุษย์ ถ้าเราคิดว่าบางทีการพูดจริงหรือการช่วยชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งดี แต่บางครั้งก็ไม่ดี ก็แสดงว่าโดยตัวของกรกระทำเอง ไม่มีคุณค่าเลย แต่คุณค่าของมันไปสัมพันธ์หรือขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยภายนอก เช่น สถานที่ เวลา และบุคคล เป็นต้น คานท์จึงคิดว่าถ้าเราจะถือว่าการพูดความสัตย์หรือการช่วยชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ดี มันจะต้องดีเสมอ ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะเช่นเดียวกับประโยคที่ว่า วงกลมไม่ใช่รูปเหลี่ยม หรือ 2 บวก 2 เป็น 4 เพราะเราสามารถเข้าใจได้ว่า 2 ตัวรวมกับ 2 ตัวอีก 2 ตัว หรือคินสอ 2 แท่ง รวมกับคินสออีก 2 แท่ง ไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร หรือกับใคร ผลจะต้องออกมาได้ว่า เป็น 2 ตัว และคินสอ 4 แท่งอยู่เสมอ กรณีสากลศีลธรรมก็เช่นเดียวกัน หมอดี เป็นหมอซึ่งต้องบอกความจริงแก่คนไข้ และไม่ว่าเมื่อเขาบอกความจริง (ว่าคนไข้ป่วยเป็นโรคร้ายแรงไม่มีทางรักษาให้หายได้) คนไข้อาจจะมีการหนักลง หมอดีก็ยังคงต้องพูดความจริงนั้นอยู่ดี เพราะผลจากการที่เขาแสดงออกอย่างนั้นไม่ได้ทำให้ "การพูดสัตย์" ดี หรือ เลว เพราะการพูดสัตย์ในตัวของเขาเองเป็นสิ่งที่อยู่เสมอ โดยไม่ขึ้นอยู่กับอะไรทั้งสิ้น สิ่งอื่นนอกจากกฎนี้แล้วเป็นส่วนเกินของการกระทำตามกฎหมายหรือหน้าที่ทางศีลธรรมทั้งสิ้น

ผลลัพธ์คือส่วนเกินของการกระทำหน้าที่

คานท์ บอกว่าหลักสุชนิยมที่ถือว่ามาตรฐานตัดสินการกระทำประการหนึ่งว่าดีหรือไม่ ดีหรือถูก โดยการถือเอาผลของการกระทำเป็นหลักนั้นไม่ถูกต้อง กล่าวคือสุชนิยมถือว่าบางทีการพูดความสัตย์ก็ไม่เป็นสิ่งที่ดี หากทำให้คนไขต้องมีอาการหนักลงหรือตาย แต่การพูดความสัตย์อาจจะเป็นสิ่งที่ดีก็ได้ เพราะพูดแล้วมีคนนับหน้าถือตา มีชื่อเสียงดีงาม หรือได้ผลประโยชน์ตอบแทน คานท์บอกว่าถ้าเป็นเช่นนั้นก็เท่ากับว่าโดยตัวของการพูดความสัตย์จริง ๆ แล้ว ไม่มีคุณค่าอยู่เลย เพราะต้องขึ้นอยู่กับโอกาส และสถานที่หรือสถานการณ์ต่าง ๆ อันเป็นเรื่องของปัจจัยภายนอก ซึ่งเขาเห็นว่าคุณค่าทางศีลธรรมของมนุษย์จะต้องไม่ใช่สิ่งสัมพัทธ์ เช่นนั้นคือต้องมีลักษณะตายตัวสูงที่สุดอยู่เสมอ ถ้าเรายึดเอาผลของการกระทำมาเป็นมาตรฐานตัดสินการกระทำ เราจะบอกได้อย่างไรว่า การกระทำหนึ่งถูกต้องจริงหรือไม่ เพราะผลของการกระทำต่าง ๆ เช่น สุข - ทุกข์ ย่อมไม่ใช่สิ่งแน่นอนตายตัว ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมหรือคุณภาพ ถ้าเรายอมรับว่าผลลัพธ์ของการกระทำเป็นตัวตัดสินความดีถูกของการกระทำได้จริงแล้ว ก็เท่ากับเรายอมรับหรือถือเอาสิ่งที่ "แปรเปลี่ยน" (คือผลลัพธ์) มาเป็นสิ่งที่ "ตายตัว" คือมาเป็นมาตรฐาน ซึ่งย่อมเป็นไปได้ เพราะคุณสมบัติขั้นต้นซึ่งเป็นพื้นฐานของมาตรฐานใด ๆ นั้นจะต้องเป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว จึงจะทำให้เราทราบว่าสิ่งที่เราต้องการวัดหรือหยั่งนั้น แตกต่างหรือเหมือนกับมาตรฐานในอัตราส่วนหรือจำนวน คุณภาพเท่าไร ถ้าเราใช้สิ่งที่ไม่แน่นอนไปวัดสิ่งที่ไม่แน่นอนด้วยกัน การวัดหยั่งของเราจะมีความหมายอะไร และสิ่งที่คานท์เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีในตัวเอง ตายตัวแน่นอนเป็นสากลก็คือ เจตนาดี (Good Will) เท่านั้น เจตนาดีเป็นตัวกำหนดว่าการกระทำของเราจะเป็นไปในรูปแบบใด ถูกต้องหรือไม่ การทำตามเจตนาดีนั้นไม่ใช่ความปรารถนาดี เพราะเจตนาดีเป็นคุณสมบัติภายในของการกระทำ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ใด ๆ ดังนั้นแน่นอนผลลัพธ์ก็ไม่มีโอกาสเข้ามากำหนดว่าการกระทำของเราถูกต้องหรือผิดโดยปริยายด้วย เพราะคานท์ถือว่าสิ่งที่ดีอยู่อย่างเดี๋ยวก็คือเจตนาดี¹ ไม่ใช่ความสุข ความสุขและเจตนาดี เป็น

¹ C.D. Broad, Five Types of Ethical Theory, 9th ed. (London: Routledge & Kegan Paul Ltd., 1967), p 117.

คนละเรื่อง เจตนาดีเป็นเรื่องของเหตุผล ความสุขเป็นเรื่องของอารมณ์ ค่าน้ำที่จึงถือว่าเจตนาดีเป็นมาตรฐานที่ดีที่สุดในการตัดสินความถูกต้องของการกระทำของเรา สม ลูกชาย สวน เห็นพ่อของตนกำลังจะถูกคนร้ายตีหัวเพื่อหวังทรัพย์สิน จึงยกปืนขึ้นหวังยิงคนร้ายนั้นเพื่อช่วยเหลือพ่อของตน แต่เมื่อถูกระสุนพลากไปโดนพ่อของตนเข้า คนร้ายหนีไปได้พร้อมทั้งเก็บทรัพย์สินไปบ้างพอสมควร ในกรณีอย่างนี้เนื่องจากสมทำการช่วยเหลือพ่อของตนจากเจตนาดีในฐานะลูกที่ดี แม้วาดลจะออกมาตรงข้ามกับความตั้งใจจริงของเขา การกระทำอย่างนี้ของสม ถ้ามองจากสายตาของค่าน้ำแล้ว สมก็ยังคงถือว่าทำดีอยู่นั่นเอง เหตุผลสำคัญก็คือ สมทำจากเจตนาอันบริสุทธิ์เพื่อช่วยเหลือพ่อของตนจริง ๆ และตัวสมเองเท่านั้นที่รู้ดีกว่าใครเกี่ยวกับความคิดนี้ของเขา ค่าน้ำได้พูดเอาไว้ว่า "ความถูกต้องหรือผิดของการกระทำต่าง ๆ นั้นทั้งหมดขึ้นอยู่กับธรรมชาติของแรงกระตุ้นของการกระทำ (ความสำนึกในหน้าที่) ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ของมัน"¹

แรงกระตุ้นในที่นี้ก็คือเจตนาดีหรือความสำนึกในหน้าที่ กล่าวคือว่าพึงธรรมชาติหรือพลังของเจตนาดีเพียงอย่างเดียวก็เป็นการเพียงพอที่จะทำให้การกระทำของสมถูกต้อง โดยไม่ต้องอาศัยผลลัพธ์ใด ๆ เข้าช่วยในการพิจารณา แต่ปัญหาก็คือเจตนาดีหรือการกระทำที่ถูกต้องคือการทำความดีแรงกระตุ้นพิเศษหรือเจตนาดีในทรนศนะของค่าน้ำนั้นคืออะไร

เจตนาดีคือหน้าที่

เจตนาดีในทรนศนะของค่าน้ำ แตกต่างจากความหวังดี หรือปรารถนาดี ในความเข้าใจของคนทั่วไป ซึ่งความคิดหลังนี้มีพื้นฐานอยู่บนอารมณ์โน้มนำต่าง ๆ (Inclinations) เช่นความรัก ความสงสาร ความเกลียดชัง เป็นต้น คือถ้าไม่มีอารมณ์เหล่านี้เป็นตัวกระตุ้น คนเราอาจจะไม่ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในขณะนั้นก็ได้อีก เช่น เรา

¹ Ibid.

อาจจะไม่ยอมช่วยเหลือเจือจานคนจนที่มาขอบริจาคทานจากเรา ถ้าเขื่อนั้นคนนั้นไม่ใช่ญาติมิตรของเรา แต่ถาคน ๆ นั้นเป็นญาติมิตรซึ่งเรามีความรู้จักมักคุ้น เรามี "ความรัก" เป็นแรงกระตุ้นพื้นฐานในการทำกิจกรรมอย่างนั้นของเรา แต่ที่เราช่วยเหลือคนเหล่านั้น เพราะเรามีแรงจูงใจดังกล่าว (คือความเป็นญาติ แทนที่จะทำตามกฎที่เราได้วางไว้สำหรับทุกคน) ถ้าเป็นเช่นนี้ค่าน้ำที่ถือว่ากิจกรรมของเราครั้งนี้ไม่มีคุณค่าทางศีลธรรมในมิติของเขา (แต่ค่าน้ำที่ไม่ได้ออกกว่าการกระทำของเราไม่คือ) เพราะขาดลักษณะคุณค่าของศีลธรรมที่ควรจะมีคือ การทำตามกฎ ๆ หนึ่งเช่นเราจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทุกคนทุก ๆ โดยไม่คำนึงถึงว่าเขาผู้นั้นจะเป็นใคร เกี่ยวพันกับเราโดยทางหนึ่งทางใดหรือไม่ แต่ถาเราสามารถทำให้ความมั่นเป็นหน้าที่ของเราที่จะช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากทุกคน ไม่เจาะจงว่าเขาผู้นั้นเราได้มีความรู้จักชอบพอหรือไม่ เมื่อเราทำหน้าที่ที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานอย่างนี้แล้ว (ในที่นี้ก็คือการช่วยเหลือเจือจานอาหารหรือสิ่งของให้แก่ผู้ยากไร้เหล่านั้น) และโดยที่เราไม่ได้คำนึงว่าผลจากการกระทำของเราจะเป็นเช่นไร คือเราไม่สนใจว่าเมื่อทำการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์นั้นแล้ว เราจะได้รับอะไร เป็นเครื่องตอบแทนหรือไม่ เช่น เราอาจจะเป็นผู้ที่ทุกคนพอใจรักใคร่ เราอาจจะได้รับผลประโยชน์อื่นใดอีก หรืออาจจะโดนครหา นินทาจากญาติผู้นั้น หากเราไม่ช่วยเหลือเขามากกว่าผู้ใด เมื่อเป็นดังนั้นเราก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีศีลธรรมอย่างแท้จริงในสายตาของค่าน้ำ เพราะเราไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงตัวบุคคลหรืออารมณ์ความรู้สึกของเราที่มีต่อผู้อื่น หรือผู้อื่นมีต่อเราอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสิ้น สิ่งที่เราคิดว่าเราควรจะต้องกระทำในขณะนี้ก็คือ เราต้องทำตามสิ่งที่มาบังคับเราให้กระทำตาม ซึ่งสิ่ง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่มีความในตัวเอง ไม่ใช่มีค่าเพราะนำไปสู่สิ่งอื่นนอกจากตัวของมันเอง และสิ่ง ๆ นั้นในทรรศนะของค่าน้ำก็มีเพียงประการเดียวก็คือ เจตนาดี ฉะนั้นคนดีในทรรศนะของค่าน้ำ คือคนที่ทำตามเจตนาดี เจตนาดีในความคิดของค่าน้ำก็คือ การทำตามหน้าที่หรือมีความสำนึกในหน้าที่เป็นแรงกระตุ้น ค่าน้ำเขียนไว้ว่า "คนดีก็คือผู้ที่ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างถูกต้องจนเป็นนิสัยและการกระทำที่ถูกต้องก็คือการกระทำที่มาจากความสำนึกในหน้าที่"¹

¹ Ibid., p. 116.

นั่นคือคำตอบบอกว่า การกระทำที่มีผลลัพธ์และอารมณ์เป็นแรงกระตุ้น เราไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง การกระทำที่จะเรียกได้ว่าถูกต้อง ต้องมาจากสิ่งที่ดีในตัวเอง หรือมีอยู่ใต้วัยตัวของมันเอง ความเป็นสากลซึ่งก็คือต้องมาจากเจตนาดี และเจตนาดีของค่านั่นก็คือการทำตามหน้าที่ของเราโดยไม่คำนึงถึงผลใดผลเสียจากการกระทำทั้งสิ้น ซึ่งแรงกระตุ้นอย่างนี้ค่าน์เรียกว่าความสำนึกในหน้าที่ ดังนั้นเจตนาดีกับความสำนึกในหน้าที่ จึงเป็นความคิดที่มีความหมายเหมือนกัน แต่ก็เกิดปัญหาต่อไปอีกว่าการกระทำตามหน้าที่ในทรวงศ์ของค่าน์นั้นคือการกระทำอย่างไร

การทำหน้าที่คือทำตามเหตุผล

ค่าน์ บอกว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะทำอะไร ๆ ตามแรงโน้มนำต่าง ๆ เช่น ความรัก และความสงสาร เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งไรเหตุผล คนเรามักปล่อยให้ตัวเองถูกชักจูงไปตามอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้นมากกว่าคำนึงถึงเหตุผล ค่าน์ถือว่าหน้าที่ของมนุษย์ผู้มีเหตุผลจะต้องบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่มีคุณค่าทางศีลธรรมคือ ทำจากความสำนึกในหน้าที่ ค่าน์บอกว่าคนเราเป็นสัตว์มีเหตุผลในการทำกิจกรรมแต่ละอย่างของตน และเมื่อเราถามว่าทำไมเขาจึงทำตามหน้าที่เช่นนั้น เช่นการพูดสัตย์ ตามมติของค่าน์การพูดสัตย์มีคุณสมบัติเป็นเอกลักษณ์ของมันเอง ความเป็นสิ่งบังคับในตัวเอง ไม่ว่าเราจะเอาหลักการนี้ไปใช้ในทีใด คุณลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองที่หน้าที่อื่น ๆ ไม่มีก็ยังคงอยู่ มีความศักดิ์สิทธิ์ในทุกสถานภาพ ถ้าหากการพูดสัตย์ทำให้คนไขว้ที่จะตายต้องมีอาการหนักลงกว่าเดิม ในสายตาของคนทั่วไปก็ต้องบอกว่าการพูดสัตย์เช่นนั้นเป็นสิ่งที่สมควรปฏิบัติ เพราะก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้ป่วย แต่สำหรับค่าน์ไม่ว่าผลที่เกิดจากการพูดสัตย์เช่นนั้นจะเกิดอะไรขึ้น (หมอ) คนที่มีคุณความดีทางศีลธรรมในสายตาของค่าน์ก็ยังคงต้องพูดสัตย์อยู่นั่นเอง การกระทำของหมอก็คือการทำให้ถูกนั้นโดยไม่คำนึงว่าผลที่ตามมาจะออกมาในรูปแบบใด ซึ่งค่าน์ถือว่าการกระทำของหมอตตามหน้าที่เกิดจากเหตุผล ไม่ใช่เกิดจากอารมณ์ความสงสารที่ว่าคนไขจะมีอาการหนักลงหรือไม่ เพราะนั่นเป็นสิ่งที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมายที่มีเงื่อนไข (Hypothetical Imperative) อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นคงพูดได้อีกอย่างว่า การทำ

ตามเหตุผลก็คือการทำตามกฎโดยไม่คำนึงถึงแรงโน้มนำที่เป็นอารมณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านบวก และลบ เช่น ความรัก ความสงสาร หรืออารมณ์ เกือบชัง รังเกียจ เป็นต้น และกฎที่ หมอกระทำอยู่นั้นเป็นคำสั่งที่ไม่มีเงื่อนไข (Categorical Imperative) ซึ่งหมายความว่า กฎ ๆ นี้เป็นกฎที่สูงสุดโดยไม่มีข้อยกเว้น ไม่ว่าจะกับใคร หรืออะไร เมื่อไร หรือที่ไหน กฎ ๆ นี้ก็ยังคงความเป็นเอกเทศของมันต่อไป เช่นเดียวกับสิ่งที่เท่ากันเอาออกเท่า ๆ กัน ผลที่เหลือย่อมเท่ากัน ไม่ว่าจะกฎ ๆ นี้จะไปใช้กับอะไร ย่อมต้องออกมาเช่นนี้เสมอ เพราะ มันเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ใต้วัยตัวเอง เป็นสิ่งอัมพัทธ์ (Absolute) การกระทำตามกฎของเรา ก็ เช่นเดียวกัน คำที่พูดถึงลักษณะของกฎที่เป็นคำสั่งเด็ดขาดนี้ว่า

คำสั่งที่ไม่มีเงื่อนไขก็คือสิ่งที่ได้รับการยอมรับในคุณค่าของตัวเอง และไม่ใช่ว่า เป็นกฎที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายอันน่าพึงปรารถนาใด ถ้าการกระทำได้รับการนำไปปฏิบัติ โดยอาศัยกฎซึ่งเป็นคำสั่งที่ไม่มีเงื่อนไข เราก็คงอาจพูดได้ว่า การกระทำนั้นได้รับการ นำไปปฏิบัติเพื่อกฎ ไม่ใช่เพียงโดยอาศัยการทำตามกฎเท่านั้น¹

ดังนั้นในทฤษฎีของคานท์ การกระทำที่ถูกต้องและควรกระทำก็คือ การกระทำ ที่เกิดจากเจตนาดี การกระทำจากเจตนาดีก็คือการกระทำที่เกิดจากความสำนึกในหน้าที่ การกระทำจากความสำนึกในหน้าที่ก็คือการกระทำจากเหตุผลโดยไม่มีอารมณ์ใด ๆ เข้ามา เกี่ยวข้อง และการกระทำจากเหตุผลก็คือการกระทำตามกฎทางศีลธรรมซึ่งเป็นคำสั่งที่ไม่มี เงื่อนไขแน่นอนตายตัวไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งใด ๆ นอกจากตัวของกฎเอง ซึ่งความคิดของคานท์ ทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าประกอบด้วยความคิด 2 ประการคือ ปฏิเสธผลลัพธ์ของการกระทำ ว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินความถูกต้อง-ผิดของการกระทำ ซึ่งความคิดเช่นนี้เป็นเช่นเดียวกับ

¹ Ibid., p. 119.

A categorical imperative would be one that is accepted on its own merits, and not as a rule for gaining some desired end. If an action were done on a principle which is a categorical imperative we might say that it was done for a principle, and not merely on a principle.

กับที่รอสบอกว่าการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงของเขาไม่ได้อาศัยผลลัพธ์เป็นเครื่องตัดสิน แต่ถือว่าเป็นผลพลอยได้ของการกระทำ ซึ่งค่าน้ำหนักคิดเช่นนั้น (เราจึงไม่นำมาพูดในรายละเอียดอีก แต่จะพูดไว้เป็นเชิงสรุปในข้อ 2 ของบทนี้) ความคิดของค่าน้ำหนักอีกประการหนึ่งก็คือ การถือว่าแรงกระตุ้นพิเศษคือ ความสำนึกในหน้าที่เท่านั้นที่เป็นแรงกระตุ้นที่สูงสุดอย่างแท้จริงที่ก่อให้เกิดการกระทำทางศีลธรรมได้ ซึ่งประเด็นนี้รอสไม่เห็นด้วย และโต้เสนอ "การถดถอยที่ไม่สิ้นสุด" (Infinite Regress) มาหักล้าง ซึ่งเราจะศึกษากันต่อไปในข้อ 3 และจากการหักล้างของรอสดังกล่าว จะทำให้ความคิดของประโยชน์นิยมและพันธนิยมนวมกันได้ ซึ่งเราก็จะแยกไปศึกษาโดยเฉพาะในบทที่ 4 เพราะเป็นการกล่าวถึงความคิดที่รอสมีต่อประโยชน์นิยมและค่าน้ำหนักซึ่งเป็นพันธนิยมหัวรุนแรง อันเป็นความคิดใหม่ของรอส ขณะที่ในบทนี้เราจะพูดแต่เพียงความคิดที่เกี่ยวข้องกับค่าน้ำหนักโดยตรง ซึ่งมี 2 หัวข้อคือ เรื่องผลลัพธ์ซึ่งก็จะพูดเป็นเชิงสรุป และการลดความสูงสุดของความสำนึกในหน้าที่ให้มาอยู่ในขอบเขตของความ "ปรารถนา" ซึ่งเป็นตัวก่อให้เกิดความคิดที่ประนีประนอมระหว่างประโยชน์นิยมและพันธนิยมนั่นเอง

2. ผลลัพธ์ในทรรศนะของค่าน้ำหนักและรอส

ทั้งค่าน้ำหนักและรอส ต่างก็เป็นนักพันธนิยมด้วยกัน คือคิดว่าการกระทำที่ถูกต้องและควรกระทำของมนุษย์ต้องมาจากกฎทางศีลธรรมกฎใดกฎหนึ่งเสมอ ผลลัพธ์เป็นเพียงส่วนเกินจากการปฏิบัติตามกฎเท่านั้น แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ค่าน้ำหนักออกจะ "ดูถูก" ผลของการกระทำไม่ว่าค่าน้ำหนักหรือค่าน้ำหนักยิ่งกว่ารอส คือเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณค่าทางศีลธรรมอยู่เลย ค่าน้ำหนักจะไม่คำนึงว่าสภาพจิตใจของผู้กระทำหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องว่าจะเป็นอย่างไร หรือผลของการกระทำจะออกมาในรูปใด ถ้าคน ๆ นั้นกระทำหน้าที่ของตนในขณะนั้นจากเจตนาดีหรือความสำนึกในหน้าที่ เขาคนนั้นก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีศีลธรรม (ในสายตาของค่าน้ำหนัก) ซึ่งออกจะขัดกับความรู้สึกของคนทั่วไปอยู่มาก รอสจึงบอกว่าจริงอยู่ผลลัพธ์อาจจะไม่ใช่ตัวการหลักในการกำหนดว่าการกระทำใด ๆ มีความถูกต้องหรือไม่ แต่ผลลัพธ์ก็เป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการกระทำของเรา เช่นเดียวกัน ซึ่งจะเห็นว่ารอสได้มองผลลัพธ์ในฐานะ

ที่เป็นปัจจัยอันจำเป็น (หรืออย่างน้อยอรสก็ยอมรับเช่นนั้น) ที่จะกำหนดว่าการกระทำของเรา มีความถูกต้องหรือไม่ แม้ว่า "คุณค่า" ของการพิจารณาผลลัพธ์ของการกระทำต่าง ๆ จะมีความสะดวกกว่า คุณค่าที่เกิดจากการกระทำตามกฎหมายหรือหน้าที่โดยตรงก็ตาม

ดังนั้นความคิดส่วนที่ค่าแห่งและอรสมีความเห็นร่วมกันเกี่ยวกับผลลัพธ์ก็คือ ผลลัพธ์เป็นผลพลอยได้จากการทำตามกฎ เพียงแต่อรสให้คุณค่าหรือความสำคัญมากกว่าค่าแห่ง และความคิดเหล่านี้เราได้เคยพูดกันไปแล้วในบทที่ 2 เราจึงไม่กล่าวในรายละเอียดอีก เพราะอย่างกล่าวแล้วผลลัพธ์จากการกระทำตามกฎหมายทางศีลธรรมทั้งของอรส (หน้าที่โดยตรง) และค่าแห่งก็เหมือนกันเกือบทุกประการ นอกจากในรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งเราก็ก้าวไปแล้วเช่นกัน อย่างไรก็ตามยังคงมีความคิดของค่าแห่งอีกประการหนึ่งที่อรสไม่เห็นด้วย คือ ความเป็นกฎอสังกัของค่าแห่ง ซึ่งจะทำให้ค่าแห่งไม่อาจแก้ปัญหาได้ว่าเมื่อมีกฎหมายศีลธรรม (ซึ่งแน่นอนแต่ละกฎในตัวของมันเองย่อมเป็นสิ่งอสังกั) ขึ้นมาพร้อมกันหลายกฎ เราจะใช้อะไรมาตัดสินว่ากฎใดจึงเป็นกฎที่เราสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ๆ (ซึ่งเราจะรายละเอียดเกี่ยวกับความคิดของ "การเลือกกฎหมายศีลธรรมเอาไปใช้" ในบทที่ 4) ดังนั้นในขั้นแรกอรสจึง "ปูทาง" ให้ความคิดของเขาที่จะทำให้ "ความรู้ลึก" และ "กฎหมายศีลธรรม" ไปด้วยกันได้ ก็คืออธิบายความสำคัญในหน้าที่ซึ่งเป็นกฎอสังกัทางศีลธรรมเสียใหม่ ด้วยเทอม "ความปรารถนา" อันจะมีผลทำให้ความตั้งใจที่จะผสมผสานความคิดระหว่างความรู้ลึก (ความคิดที่เป็นหลักของสุขนิยมและประโยชน์นิยม) และกฎหมายศีลธรรมเป็นไปได้และเป็นความคิดใหม่ที่อรสต้องการ จะเสนอให้เราทราบ

3. ความสำคัญในหน้าที่ต้องมาจากอารมณ์

อรสได้ดำเนินการความคิดที่จะอธิบาย "ความสำคัญในหน้าที่" เสียใหม่ โดยใช้ความหมายของแรงกระตุ้นชนิดนี้ปฏิเสธตัวเอง ทำให้การกระทำที่เกิดจากแรงกระตุ้นชนิดนี้ไม่อาจเกิดขึ้นจริง ๆ ได้ เพราะเราสามารถไล่เลียงขึ้นไปได้เรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุด (Infinite Process) ว่า มันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องทำกิจกรรม ก. จากความสำคัญที่ว่ามันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก. จากความสำคัญในหน้าที่ที่ว่า

มันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก. ...การหักล้าง "ความสำนึกในหน้าที่" มีลักษณะเป็นการหักล้างแบบตรงกันข้ามโดยตรงคือ ให้สิ่ง ๆ หนึ่งขัดแย้งกับตัวเองอันมีผลทำให้สิ่ง ๆ หนึ่งไม่อาจเป็นไปได้ คือทำให้การนำเอาความสำนึกในหน้าที่มาเป็นแรงกระตุ้นนั้นไม่อาจมีผลในทางปฏิบัติได้ เหตุเพราะแรงกระตุ้นนี้จะถอยตัวเองไปเรื่อย ๆ เนื่องจากความหมายของตัวเอง การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จากแรงกระตุ้นนี้จึงไม่อาจมีขึ้นได้จริง ๆ และนั่นรอดได้ซัจความคิดของคานท์ที่ถือว่า "ความสำนึกในหน้าที่" เป็นแรงกระตุ้นที่สูงส่งที่สุดให้หมดความหมายไป การหักล้างดังกล่าวของรอสเช่นนี้เป็นเรื่องการใช้เหตุผลในสมองของเราจินตนาการไป เช่นเกี่ยวกับการพิสูจน์ทางเรขาคณิตนั่นเอง อันมีผลที่ทำให้ความสำนึกในหน้าที่ไม่อาจเป็นแรงกระตุ้นที่เป็นเอกเทศหรือมีฐานะเด่นกว่า "ความปรารถนา" ซึ่งเราจะได้เห็นวิธีการของรอสเป็นลำดับต่อไป กล่าวคือปัญหาการถดถอยที่ไม่สิ้นสุดนี้รอดได้ยกขึ้นมาเพื่อหักล้างความคิดที่ว่าหน้าที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้นเกิดจากแรงกระตุ้นชนิดพิเศษที่สูงสุดหรือความสำนึกในหน้าที่ และที่ว่าแรงกระตุ้นชนิดนี้เป็นแรงกระตุ้นที่สูงสุดนั้นหมายความว่า เมื่อแรงกระตุ้นใด ๆ ไปขัดแย้งกับความสำนึกในหน้าที่ เราก็ต้องเลือกเอาการกระทำที่เกิดจากความสำนึกในหน้าที่ไปปฏิบัติ ไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นอะไรก็ตาม แต่รอสก็บอกว่าการกระทำในกิจกรรมใด ๆ จากความสำนึกในหน้าที่คือมีความสำนึกในหน้าที่เป็นแรงกระตุ้นนั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพราะจะเกิดการถอยหลังไปเรื่อย ๆ และการกระทำจริง ๆ จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ซึ่งรอสก็ได้พูดไว้คล้าย ๆ กันทั้งใน "The Right and the Good" และ "Foundations of Ethics" ว่า

บรรดาผู้ที่พูดว่าหน้าที่ของเราคือการทำกิจกรรมต่าง ๆ จากแรงกระตุ้นบางประการเสมอ (คานท์เป็นตัวอย่างที่ดี) พูดว่าแรงกระตุ้นซึ่งก่อให้เกิดการกระทำของเราคือความสำนึกในหน้าที่ขณะนั้นหากว่าความสำนึกในหน้าที่ต้องเป็นแรงกระตุ้นของข้าพเจ้าในการกระทำกิจกรรมบางอย่าง มันก็ต้องหมายความว่ามันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรมนั้น ๆ ดังนั้นหากเราพูดว่า "มันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก. จากความสำนึกในหน้าที่" นี้ก็หมายความว่า "มันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก. จากความสำนึกที่ว่ามันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก. และตรงนี้คำพูดทั้งหมดนี้ก็มีส่วนที่ขัดแย้งตัวเองอยู่ ขอความทั้งหมดบอกว่า "มันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก. จากความสำนึกที่ว่ามันเป็น

หน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก." แต่ส่วนหลังของประโยคหมายถึงว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดก็คือความจำเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก. เท่านั้น และเท่าที่ทฤษฎีนี้ต้องการถ้าเราพยายามที่จะชดเชยส่วนหลังของคำพูดเพื่อที่จะทำให้เข้ากันได้กับคำพูดทั้งหมด ผลก็จะได้ว่า "มันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก. จากความสำคัญที่ความจำเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะทำกิจกรรม ก." ซึ่งอีกครั้งหนึ่งที่ปรากฏว่าส่วนสุดท้ายของคำพูดนี้ไปขัดแย้งกับตัวทฤษฎีและกับประโยคทั้งหมด ก็เห็นได้ชัดว่าการชดเชยที่คล้าย ๆ กันนี้จะมีต่อไปและต่อไป, และสุดท้ายขบวนการที่ไม่มีขอบเขตของการชดเชยก็จะเป็นสิ่งจำเป็นในความพยายามที่จะทำให้ส่วนสุดท้ายของคำพูดเข้ากันได้กับทฤษฎี, และเราจะไม่ประสบความสำเร็จในการทำอย่างนั้นเลย¹

¹Ross, The Right and the Good, p. 5.

"Those who hold that our duty is to act from a certain motive usually (Kant is the great exemplar) hold that the motive from which we ought to act is the sense of duty. Now if the sense of duty is to be my motive for doing a certain act, it must be the sense that it is my duty to do that act. If, therefore, we say "it is my duty to do act A from the sense of duty," this means "it is my duty to do act A from the sense that it is my duty to do act A." And here the whole expression is in contradiction with a part of itself. The whole sentence say "it is my duty to-do-act-A-from-the-sense-that-it-is-my-duty-to-do-act-A." But the latter part of the sentence implies that what I think is that it is my duty to-do-act-A simply. And, if, as the theory in question requires, we try to amend the latter part of the expression to bring it into accord with the whole expression, we get the result "it is my duty to do act A from the sense that it is my duty to do act A from the sense that it is my duty to do act A," where again the last part of the expression is in conflict with the theory, and with the sentence as a whole. It is clear that a further similar amendment, and a further, and in the end an infinite series of amendments would be necessary in the attempt to bring the last part of the expression into accordance with the theory, and that even then we should not have succeeded in doing so.

จากข้อความที่ยกมานี้ รอสต้องการแสดงให้เห็นว่าการกระทำที่เกิดจาก "ความ
 สำนึกในหน้าที่" เป็นแรงกระตุ้นนั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้จริง ๆ เพราะหากเราจะทำอะไรสักอย่าง
 เช่น การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (เช่น โดยการบริจาคสิ่งของ) และเราคิดว่าสิ่ง ๆ นั้นเป็นหน้าที่
 ของเรา เราจะประสบปัญหาเช่นที่รอสว่าไว้ข้างบนอยู่เสมอ อันเป็นเหตุให้ (ในความเป็นจริง)
 เราไม่อาจมีการกระทำนี้เกิดจากความสำนึกในหน้าที่การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ขึ้นมาเลย แต่
 ทว่ากิจกรรมทางศีลธรรมต่าง ๆ ของเราก็คงดำเนินต่อไปได้ เราจะบอกอะไรเป็นแรง
 กระตุ้นหรือตัวการทำให้กิจกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นได้ รอสก็บอกว่าเพราะเรามีความปรารถนาจะ
 ทำหน้าที่ กิจกรรมทางศีลธรรมต่าง ๆ ของเราจึงมีต่อไปได้

หน้าที่เกิดจากความปรารถนา

เหตุที่รอสต้องโต้แย้งความคิดเกี่ยวกับความสำนึกในหน้าที่ของคานท์ ก็เพราะรอส
 เห็นว่ามันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติคือเป็นอุดมคติมากเกินไป การกระทำต่าง ๆ ของ
 เราไม่ได้เกิดจากอารมณ์ชนิดพิเศษหรือ "Achtung" หรือการเคารพใน "เจตนาที่ศักดิ์สิทธิ์"
 (Holy Will) อย่างที่คานท์เชื่อ และนำไปสร้างทฤษฎีจริยศาสตร์หน้าที่ (Duty
 Ethics) ของเขา แต่การกระทำตามหน้าที่ของเราจะต้องเกิดจาก "ความปรารถนา"
 คือเกิดจากความปรารถนาหรือต้องการที่จะทำหน้าที่ (wanting to do the duty) เท่านั้น
 ทว่าความปรารถนาในการทำหน้าที่นี้ไม่เหมือนกับความปรารถนาในสิ่งที่เป็นไปเพื่อความสุขต่าง ๆ
 อย่างที่คนทั่วไปอาจจะเข้าใจไปได้เช่นนั้น มันเป็นความปรารถนาที่จะกระทำในสิ่งที่เป็นหน้าที่
 เท่านั้น รอสเขียนไว้อย่างชัดเจนว่า

ทุกอย่างที่คานท์พูดถึงความเป็นเอกลักษณ์ และความสูงสุดคุณศีลธรรมของการกระทำที่มาจาก
 จากความสำนึกในหน้าที่นั้นถูกตอง, แต่ความเป็นเอกลักษณ์และความสูงส่งของการกระทำ
 นั้นไม่ใคร่มาจากสิ่งที่ไม่ใช่ความปรารถนา, แต่เนื่องมาจากความปรารถนา ซึ่งมีความ
 แยกต่างกันอย่างพิเศษ เพราะมันเป็นความปรารถนาในสิ่งที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง,
 ไม่ใช่ปรารถนาการใดรับมาซึ่งความเพลิดเพลินหรือแม้แต่การเอื้อตัวเองให้กับสิ่งอื่น ๆ,

แต่เป็นความปรารถนาเฉพาะการทำหน้าที่ของเราเท่านั้น¹

จากคำพูดข้างบนนี้ก็เท่ากับบอกล่าว่า "ความสำนึกในหน้าที่" ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นชนิดพิเศษที่ขับเคลื่อนให้คนเรามีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทางศีลธรรม ไม่อาจอยู่นอกเหนือขอบเขตของ "ความปรารถนา" ของเราได้ เพราะหากเราไม่มีความปรารถนาเป็นแรงขับเบื้องต้นเสียก่อนแล้ว การกระทำที่เกิดจากความสำนึกในหน้าที่ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ ในตัวอย่างของการบริจาคทาน (การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์) ที่เราทำไปเช่นนั้นก็เพราะเรามีความปรารถนาต้องการจะช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังอะไรตอบแทน และคิดว่ามันเป็นหน้าที่ของเรา ถ้าเราไม่ต้องการทำเช่นนั้นซึ่งเป็นแรงกระตุ้นแรกเริ่ม การบริจาคทานของเราก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้นความปรารถนาจึงเป็นแรงกระตุ้นชนิดสูงสุดเพียงอย่างเดียวในธรรมชาติของรอด แต่อย่างที่ยกแล้ว ความปรารถนาก็ไม่ใช่ความต้องการกระทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความสุขความเพลิดเพลินอย่างที่คนทั่วไปเข้าใจ หากแต่เป็นความปรารถนาจะทำหน้าที่ที่ตนคิดว่าดีหรือเหมาะสมอย่างที่สุดเท่านั้น (รายละเอียดเรื่องความเหมาะสม ซึ่งก็คือความถูกต้องอยู่ในบทที่ 4) และความคิดเรื่องความปรารถนาที่จะทำหน้าที่ของรอดนั้นนอกจากจะเป็นการ ลด ความสูงส่งของกฎที่เป็นอุดมคติของคานท์แล้ว ยังนำไปสู่การแก้ปัญหา "การขัดแย้งของหน้าที่" ของคานท์ได้

¹Ross, The Right and the Good, p. 158.

"All that Kant has said of the uniqueness and the moral supremacy of action arising from the awareness of duty is justified; but it owes its uniqueness and supremacy not to not proceeding from desire, but to proceeding from a desire which is specifically distinct because it is a desire for a specifically distinct object, not for the attainment of pleasure nor even for the conferring of it on others, but just for the doing of our duty."

อีกด้วย กล่าวคือเมื่อเราต้องประสบกับการเลือกระหว่างการทำหน้าที่ เช่น การพูดสัจย์ และการช่วยเหลือชีวิตมนุษย์ ซึ่งต่างก็เป็นกฎทางศีลธรรมที่สูงสุดด้วยกัน ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่นสถานการณ์ของหมอดี (ที่เคยกล่าวไว้ในหัวข้อการทำตามกฎเพราะกฎเป็นกฎในบทที่ 2) เราจะเลือกเอาหน้าที่ใดไปปฏิบัติ มีมาตรการใดมาช่วยตัดสินว่าหน้าที่หนึ่งเป็นสิ่งที่เราหรือใคร ๆ ควรนำไปปฏิบัติมากกว่าอีกหน้าที่หนึ่ง ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าว หมอดี เลือกเอาการทำตามกฎ การช่วยเหลือชีวิตมนุษย์ แทนที่จะเลือก จงพูดสัจย์ แต่ทำไมจึงต้องเป็นเช่นนั้นเล่า (ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดจะไปพูดรวมกันไว้ในบทที่ 4 ซึ่งเป็นความคิดที่รอสได้เสนอขึ้นมาเพื่อประนีประนอมระหว่างความคิดของประโยชน์นิยมและพันธนิยมคือค่าน้ำ เพราะ เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวพันกันทั้งประโยชน์และหลักการทางศีลธรรม) เหตุที่หมอดีทำอย่างนั้นก็เพราะเขาคิดว่าในสถานการณ์ตอนนี้ การทำตามกฎการช่วยเหลือชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ดีที่สุด คือเหมาะสมที่สุดที่ตนจะนำไปปฏิบัติ หรือพูดอีกอย่างก็คือ ในสถานการณ์ตอนนี้หมอดีมีความปรารถนาจะทำหน้าที่ช่วยเหลือชีวิตมนุษย์มากกว่า (คือพลังจากหน้าที่การช่วยเหลือชีวิตมนุษย์มีอำนาจบังคับให้เขาต้องทำเช่นนั้นมากกว่าหน้าที่อย่างอื่น) การพูดสัจย์นั้นเท่ากับว่าความปรารถนาจะทำหน้าที่นั้น ๆ (ตัวกิจกรรม) กับความปรารถนา (อารมณ์) เป็นสิ่ง ๆ เดียวกันโดยปริยาย ไม่มีอะไรมาก่อนอะไร คือไม่มีช่องว่างระหว่างสิ่งหรือหน้าที่ที่เราทำกับความปรารถนา หรืออารมณ์ที่อยากจะทำ เพราะทั้ง 2 สิ่งนี้ในขณะนี้เป็นสิ่ง ๆ เดียวกัน รอสเขียนไว้ว่า

ขณะนี้การกระทำประการใดก็ตามใน 2 ประการนี้หรือมากกว่านั้น ที่ข้าพเจ้าตัดสินใจว่าเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะทำกิจกรรมนั้น (ถ้าข้าพเจ้าทำตามความตั้งใจของข้าพเจ้า) จากความสำนึกในหน้าที่ แรงกระตุ้นจะเป็นสิ่ง ๆ เกี่ยวกับการกระทำอันที่ข้าพเจ้าทำ ดังนั้นแรงกระตุ้น (ทั่วไป) จึงไม่สามารถมีส่วนทำให้การ

กระทำหนึ่งเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้า ในขณะที่กิจกรรมอื่นกลับไม่ใช่ (หน้าที่ของข้าพเจ้า) เพราะแรงกระตุ้นเดียวกันจะเป็นแรงกระตุ้นของกิจกรรมอื่นที่ข้าพเจ้าทำ¹

นั่นคือ (จากตัวอย่างของหมอดี) ถ้าเขาต้องการเลือกเอาระหว่างการกระทำ ก. และ ข. ว่าการกระทำใดเขาควรจะทำหรือเป็นหน้าที่ ในสถานการณ์เช่นนั้นการกระทำ ก. คือการพutschัย การกระทำ ข. คือช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์ เมื่อตรึกตรองดูแล้ว หมอดีเห็นว่ากรกระทำ ข. มีอิทธิพลต่อเขามากกว่า คือเร่งเร้าให้เขาเกิดความปรารถนาจะทำมากกว่าการกระทำ ก. เขาจึงเลือกเอาการกระทำ ข. มาเป็นหน้าที่ที่เขาต้องทำในขณะนี้ ดังนั้นหน้าที่ในขณะนี้ของหมอดีก็คือการกระทำ ข. ก็คือความปรารถนาที่จะทำมันมากกว่าการกระทำ ก. หรือการกระทำ ข. กับความปรารถนาที่จะทำหน้าที่ของเขาในขณะนี้คือสิ่ง ๆ เดียวกัน

ดังนั้นในบทนี้หรือสัจลคความสูงส่งของความสำเร็จในหน้าที่ของค่าน้ำมาอยู่ในขั้นหรือภายใต้ "ความปรารถนา" ซึ่งเป็นการใช้อารมณ์ไปเพื่อการกระทำเหตุผล คือความปรารถนาในการทำหน้าที่ แต่ถ้ามหาว่าหน้าที่ก็คือความปรารถนาอย่างทีรสว่า ความคิดเช่นนี้ของเขาจะแตกต่างจากหลักของประโยชน์นิยมอย่างไร เพราะเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก แม้ว่าจะเป็นความปรารถนาในการทำหน้าที่ก็ตาม และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางศีลธรรมจะมีความหมายเพียงเพื่อคล้อยตามความปรารถนาของเรา

¹Ross, Foundations of Ethics, p. 123.

Now, whichever of two or more acts I decide to be my duty, I shall do it (if I carry out my intention) from the sense of duty. The motive will be the same whichever I do; the motive therefore can be no part of that which makes the one act my duty while the others are not, since the same motive will be the motive of whichever act I do.

เท่านั้นหรือ เราจะอธิบายความสูงส่งของกฎทางศีลธรรมได้อย่างไร ปัญหาเหล่านี้รอสจะหาทางออกได้อย่างไร เพราะรอสได้มาถึงจุดที่อยู่ตรงกลางระหว่างความคิดเรื่องผลประโยชน์ของประโยชน์นิยมหรือสุขนิยมและหลักเกณฑ์ทางศีลธรรม ซึ่งเป็นความคิดหลักของพีชานิยมคือค่าน้ำ และความคิดใหม่ที่รอสเสนอมานี้รอสบอกว่าเป็นการทำให้ความคิดของ 2 พวกดังกล่าวอยู่ร่วมกันได้ในทางปฏิบัตินั้นเป็นอย่างไร ปัญหาทำนองนี้จะค่อย ๆ คลี่คลายหากได้ศึกษาความคิดของรอสต่อไปในบทที่ 4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย